

Nordens bláøyde og misfornøyde oljesjeiker

Um vikuskiftið varð skipað fyrri skeiði í oljufundum. Arnt Even Bø, sum tekur sær av oljuskivingini á Stavanger Aftenblad, stóð fyrri skeiðnum, sum má sigast at hava verið væl timað, tí tað byrjaði samtíðis sum tíðindini bórast um fyrsta oljufundið á landrunninum. Arnt Bø hevur skrivað grein til dagsins blað, har hann við stóði í norsku royndunum heitir á færoyingar um at vera varnar. Hann vónar ikki, at tað verður funnin alt ov nógv olja

Mynd Jan Müller

Norge er klodens tredje største eksportør av olje. Får ikke håpe våre venner på Færøylene finner like mye olje som oss. Norden trenger ikke flere blåøyde og misfornøyde oljesjeiker

Av Arnt Even Bø, journalist i Stavanger Aftenblad

Norsk oljepolitikk har i alle år gått ut på å tilføre eierne av ressursene, det norske folk, størst mulig andel av verdiene i havbunnen. Det har vært en todelt suksess. Vi har aldri vært rikere - og mer misfornøyde enn nå.

Middelet har vært å bygge opp best mulig egen oljekompetanse over hele spekteret. Det har blant annet resultert i to delstatlige oljeselskap, Statoil (82 pst.) og Norsk Hydro (43). (Private Saga ble for lite til å stå imot oljeprisfallet for et par år siden, og ble slukt av Hydro.) Statoil er blitt et internasjonalt oljeselskap med rundt 14.000 ansatte i over 20 land.

Statens oljegull

Størst av alle er det direkte helstatlige og nyetablerte selskapet Petoro (tidligere

SDØE - statens direkte økonomiske engasjement). Det sitter i nesten alle oljelisensene på norsk sokkel og forvalter nærmere 40 prosent av de totale olje og gassreservene på statens vegne. Verdien av dette ligger på rundt på 500-550 milliarder kroner, avhengig av oljeprisen og dollarkursen - selvfølgelig. Dette fører statlige Petoro (olje-gull) opp blant verdens 4-6 største oljeselskap når det gjelder reserver. I fjor gikk det nærmere 100 milliarder kroner fra Petoros eierandeler og rett inn i den norske statskassen. Puh.

80.000 i olja

I tillegg til oljeselskapene er det bygd opp en sterk leverandørindustri over et bredt spekter, fra små smarte innovasjonsbedrifter til offshorevervete i Kværner og Aker Maritime med flere tusen ansatte. Til sammen arbeider 70-80.000 nordmenn i direkte tilknytning til oljevirsomheten. Svært ofte spennende og godt lønte jobber med mange frynsegoder.

Alle milliardene

Lille julaften i år er det 32 år siden Ekofisk, det første norske oljefeltet, ble funnet. Siden den gang har nesten alle de store oljeselskapene etablert seg i

Norge. I fjor sopte den norske stat inn 92 milliarder kroner i skatt fra disse selskapene, som beskattes med 78 prosent (noe som gir gode fradragsmuligheter). Selskapskatten tilsvarende rundt 20.000 kroner per nordmann (nærmere to millioner per færøying). I tillegg til skattepengene og kontantstrømmen fra Petoro, hører staten også inn utbytte fra Statoil og Hydro. Puh...

12 mill. hver

Ola nordmann tjener nå så mye på oljevirsomheten at pengene ikke lenger kan brukes, innenlands fordi økonomen truer med superinflasjon og nedleggelse av eksportrettede arbeidsplasser i fleng. Det er også enighet om at også kommende generasjoner skal få sin del av petroleumsformuen. Derfor

vil den gjeldsfrie norske stat snart ha godt over 500 milliarder kroner stående i utenlandske verdipapirer og aksjer. Det er rundt 120.000 kroner per nordmann. Om denne oljeformuen var Færøylene, ville hver og en av dere representert en formue på 12 millioner kroner i utenlandske verdipapirer. Verre kan det nesten ikke bli.

100 år til

Dersom Amerada Hess nu har funnet et drivværdig olje- eller gassfelt på den tredje boringen på færøysk sokkel, er det meget spesielt. I den norske delen av Nordsjøen ble det boret over 30 i løpet av tre år før det historiske Ekofisk-funnet. Siden har Norge bygd seg opp til å bli verdens neste største eksportør av olje ved hjelp av godt over 2000 hull i sokkel-

bunnen. Mange land produserer mer, men siden Norge bruker så lite selv, holder en eksport på rundt tre millioner fat, (477 millioner liter) til tredje etter Saudi-Arabia og Russland. Og fortsatt kan Norge ifølge ekspertene produsere olje i 50 år og gass i 100. Det er nesten ikke til å holde ut.

Hva med fisken?

I den norske delen av Barentshavet brukte oljeselskapene langt over 10 milliarder kroner på mer enn 50 brønner, før de fant oljefeltet Goliat. Nå vil den norske regjeringen ha nye miljøutredninger for det italienske operatørselskapet Agip eventuelt får bygge ut feltet og sette det i produksjon. Blant annet fordi forskere ved Havforskningsintitutet har funnet ut at såkalt produsert vann, vann som er skilt ut fra oljen og gassen i brønnstrømmen, skader fisken. Dette vannet inneholder ørsmå forekomster olje og pumpes ut i havet i store mengder. (Fra gamle felt kommer det mye mer produsert vann enn olje, og totalt i Norge slippes det ut over 120 millioner kubikkmeter produsert vann (over 750 millioner fat) vann i år.

Feminin hannfisk

Laboratorieforsk har vist at de såkalte alkyfenolene i det produserte vannet kan mistenkes for å ha samme virkninger som det kvinnelige kjønnshormonet østrogen og kan bidra til å påvirke reproduksjonen hos fisk. Resultat kan bli hunnfisk som gir mindre rogn og hannfisk med hunnfisk-

proteiner. Hva skjer da med reproduksjonen?

Før den endelige rapporten gis ut, strides ulike forskergrupper og oljeindustrien om hvor alarmerende dette er. Ankepunktene er at fisken i havet ikke er stasjonær og at den derfor heller ikke utsettes for så sterke konsentrasjoner over så lang tid som i laboratorieforskene.

Vellykket, men

Jeg har levd i dette landet alle mine i 53 år. Og jeg vet at olja har endret Norge dramatisk. Det har vært en ønsket, og i økonomisk sammenheng svært så vellykket forandring. Vi rangeres som ett av klodens aller rikeste og «beste» land å bo i. Men målt ut fra den generelle norske suttning og klaging får rikdommen oss bare til å være enda mer uforstående til at eldreomsorgen svikter, at sykehuskøene vokser og skolene forfaller. Og det er kanskje her det største problemet ligger: Det kommer verken helsepersonell, lærere eller lykke opp av oljebrønne. Men forventninger. Puh.

Fordi det skjer noe med et folk som er så rikt at det bare kan bruke brøkdeler av si enorme formue. Det blir verken gladere eller mer lykkelig, antakelig bare mer egoistisk og misfornøyd.

Derfor blir det spennende å se hvorledes det går med oljeleterne på færøysk sokkel. Får håpe de ikke finner for mye. For færøyingenes egen del. Kloden trenger ikke flere blåøyde og misfornøyde oljesjeiker.

Amerada vágaði og fann olju – meðan British Gas ikki vildi vera við

OLJULEITING

Jan Müller

Eftir øllum at døma hava føroyskir myndugleikar valt rætta oljufelagið, tá avgjort varð at veita The Faroes Partnership leiti-loyvi við amerikanska felagnum Amerada Hess sum operatøri. Og helst hevur føroyska oljufelagið Atlants Kolvetni eisini valt rætta samtakið at samarbeiði við. Tí tá Sovereign Explorer herfyri varð liðugur við upprunaligu borietlanina valdi Amerada Hess saman við Dong at taka allan vágan á seg og bora 200 til 300 metrar

longur niður. Gassspor gjørdur, at Hess trúði uppá olju niðriundir. Men bretska felagið British Gas trúði eftir øllum at døma ikki, at olja var longur niðri og vildi tí ikki vera við til at bora teir seinastu hundrad metrar. Og tað var tá at Sovereign Explorer rakti við olju og gass.

Internetsöslurín veit at siga frá væl vitandi keldum, at leiðslan í Amerada Hess metti møguleikarnar at raka við olju, um farið var longur niður, vera so góðar, at tað saman við Dong áttok sær allan vágan. Í oljuvinnuni er tað so, at metir eitt felag í einum samtaki,

at tað ikki vil vera við til at figgja eina víðkaða boring, so hevur tað heimild at lata vera. Og skal tað aftur gerast partur av einum møguligum fundi skal tað keypa seg inn aftur í samtakið. Og tá kostar hetta nógv.

Amerada Hess er annars kent fyrri, har tað leitar eftir olju ymsa staðni í verðini, at taka risikoi. Og eftir øllum at døma er tað hesin leitingspolitikkurin, sum hevur givið úrslit. Spurningurin er so bara, um tann oljan sum er funnin er nóg mikið til eina lönandi framleiðslu.

Teir góvust við boringini

fríggjadagin og logga framvegis í brunninum. Eftir ætlanini verður tíðindafundur í Oljumálastýrinum fyrrapartin mánadagin, tá Eyðun Elttør fer at leggja fyrirlis úrslitið av boringini fram. Bløðini skrivaðu leygardagin, at olja er funnin. Tað skilst, at tað ikki er útilokað, at eitt møguligt oljufund røkkur inn á bretska øki eisini. Stóri spurningurin er nú, hvussu tjúkt lagið við olju og gassi er, og hvussu langt tað røkkur. Tað ljóðar, at lagið er so mikið tjúkt, at talan kann blíva um eitt lönandi fund.

Tað hevur ikki eydnast

Føroyski stjóri í Amerada Hess, Ben Arabo hevur uttan iva havt ein fingur við í spælinum, tá ovasta leiðsla í felagnum áttok sá meginpartin av váganum fyrri at bora longur enn ætlað og har fann olju. Her vitjar Ben Arabo á boripallinum Sovereign Explorere um júst hetta mundið

Mynd Jan Müller

internetsöslurín at fáa eina viðmerking frá British Gas í London. Ben Arabo, stjóri í Amerada Hess hevur onga viðmerking til boring-

ina ella tíðindi um, at British Gas ikki vildi vera við til seinasta partin av boringini.